

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry vastustaa työssäoloehdon pidentämistä. Työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen nykyisestä noin 6 kuukaudesta vaikeuttaa yhä useamman työuransa alussa olevan sekä pätikä- tai kausityötä tekevän pääsyä ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle. Esitysluonnoksessa todetaan, että pelkästään työssäoloehdon pidentäminen vähentää ansiopäivärahan saajien määrää jopa 17 %.

PAU:n edustamilla aloilla pätikätoita tehdään läpi vuoden määräaikaissa työsuhteissa, vuokratyöntekijöinä sekä kausityöntekijöinä (kesä ja joulukuu). Pelkästään postialalla työssäoloehdon pidentäminen vaikeuttaisi satojen, erityisesti nuorten, työntekijöiden pääsyä ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle työttömyyden kohdatessa.

Nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen lisäksi hallitus suunnittelee määräaikaisten työsuhteiden solmimisen helpottamista. Hallituksen tavoitteena on, että enintään 12 kuukauden määräaikaisen työsopimuksen voisi jatkossa solmia ilman erityisiä perusteluita. Mikäli suunnitelmat toteutuvat, pätikätoiden voidaan odottaa lisääntyvän, mikä puolestaan lisää työssäoloehdon ulkopuolelle jäävien ihmisten määrää.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry kannattaa työssäoloehdon euroistamista. PAU:n mielestä työssäoloehdon euroistaminen tulisi kuitenkin toteuttaa ansaintaperusteisella mallilla. Nyt esitetty maksuperusteinen malli monimutkaistaa järjestelmää ja työntekijöiden on vaikeampi ymmärtää palkanmaksun vaikutusta työssäoloehdon kertymiseen. Jos kalenterikuukautena tehdyistä töistä

maksetaan palkka kahden eri kalenterikuukauden aikana, pienentää tämä työntekijän päivärahan tasoa. Ongelma korostuu etenkin osa-aikatyössä ja keikkatyössä.

Hallituksen esityksessä haettu säästövaikutus työttömyysturvaetuuksiin syntyy tässä asiassa erityisesti puolikkaiden kuukausitulojen huomioimisesta koko kuukauden tulona. Esityksessä valittu laskentatapa heikentää kohtuuttomasti pienipalkkaisten keikka- ja osa-aikatyöntekijöiden toimeentuloa. PAU vaatii, että tämä epäkohta korjataan ennen kuin hallituksen esitys annetaan eduskunnalle.

PAU haluaa lisäksi nostaa esille työssäoloehdon euroistamisen ja työssäoloehdon pidentämisen aiheuttamat yhteisvaikutukset. Nyt valittu euroistamisen laskentamalli heikentää keikka- ja osa-aikatyöntekijöiden toimeentuloa ja samaan aikaan toteutettava työssäoloehdon pidentäminen noin 6 kuukaudesta 12 kuukauteen johtaa siihen, että näiden haavoittuvassa työmarkkina-asetmassa olevien ihmisten mahdollisuus saada ylipäänsä saada ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa vaikeutuu ja pitkittyy merkittävästi.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry lausuu kuten edellä:

Hallituksen esityksessä haettu säästövaikutus työttömyysturvaetuuksiin syntyy tässä asiassa erityisesti puolikkaiden kuukausitulojen huomioimisesta koko kuukauden tulona. Esityksessä valittu laskentatapa heikentää kohtuuttomasti pienipalkkaisten keikka- ja osa-aikatyöntekijöiden toimeentuloa. PAU vaatii, että tämä epäkohta korjataan ennen kuin hallituksen esitys annetaan eduskunnalle.

PAU haluaa lisäksi nostaa esille työssäoloehdon euroistamisen ja työssäoloehdon pidentämisen aiheuttamat yhteisvaikutukset. Nyt valittu euroistamisen laskentamalli heikentää keikka- ja osa-aikatyöntekijöiden toimeentuloa ja samaan aikaan toteutettava työssäoloehdon pidentäminen noin 6 kuukaudesta 12 kuukauteen johtaa siihen, että näiden haavoittuvassa työmarkkina-asetmassa olevien ihmisten mahdollisuus ylipäänsä saada ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa vaikeutuu ja pitkittyy merkittävästi.

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry vastustaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumista.

Hallituksen näkemys näyttää olevan, että ihmiset tekevät osa-aikatöitä, koska eivät halua tai jaksakaan tehdä töitä kokoaikaisesti. Hallituksen näkemyksen mukaan suojaosan poistaminen kannustaisi ihmisiä ottamaan vastaan kokoaikaista työtä. Vaikka osa-aikatyö on osalle työntekijöistä aito vapaa valinta, todellisuudessa osa-aikatyössä ollaan yleensä vastentahtoisesti, kun kokoaikatyötä ei ole tarjolla.

PAU:n edustamalla postialalla on viimeisen kymmenen vuoden aikana osa-aikaistettu yli tuhat postinjakajaa. Yleisimmin alalla työskentelevä osa-aikainen tekee töitä noin 28 tuntia viikossa, mutta työaika kasvaa, jos työnantaja tarjoaa lisätöitä. Käytännössä työntekijän on mahdotonta yrittää löytää toista työpaikkaa osa-aikatyön lisäksi, jolla puuttuvat työtunnit ja -ansion pystyisi kompensoimaan. Soviteltu päiväraha on tällaisissa tilanteissa elintärkeä.

Käytännössä suojaosan poistaminen tarkoittaa osa-aikaiselle työntekijälle sitä, että hän saa soviteltua päivärahaa noin 150 euroa kuukaudessa vähemmän. Tämä summa on matalapalkkaiselle osa-aikaiselle kriittisen tärkeä.

Suojaosan on myös todettu kannustaneen työttömiä tekemään osa-aikaisia ja lyhytkestoisia keikkatöitä. Suojaosalla on merkitystä osatyökykyisten ja asteittain työmarkkinoille palaavien ihmisten toimeentulolle. Suojaosan poisto vaikeuttaisi niiden ihmisten taloudellista tilannetta, jotka eivät saa kokoaikatyötä tai pysty vastaantamaan. Suojaosan poisto myös vaikeuttaa työvoiman saantia niiden työnantajien kohdalla, jotka eivät pysty tarjoamaan kuin osa-aikaista työtä.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Posti- ja logistiikka-alan unioni vastustaa lapsikorotusten poistamista. Korotuksen poistaminen lisää työttömien lapsiperheiden köyhyyttä. Hallituksen suunnittelemat myöhemmät korotukset esimerkiksi alle kolmevuotiaiden lapsilisään eivät tule kompensoimaan lapsikorotuksen menettävien perheiden tulomenetystä. Hallituksen suunnitelma leikata työttömien lapsiperheiden toimeentuloa ja jakaa rahat lapsilisissä kaikille lapsiperheille – myös hyvätuloisille – on käsittämätön ja selkeä arvovalinta.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry toteaa, että omavastuuajan pidennys on puhdas työttömän toimeentulon heikennys. PAU vastustaa omavastuuajan pidentämistä eikä näe, että sillä olisi työllisyyttä lisääviä vaikutuksia.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry toteaa, että hallituksen esityksen kokonaistaloudelliset sekä kansalaisiin kohdistuvat vaikutukset ovat negatiivisia, kun vaikutuksia arvioidaan pidemmällä aikavälillä. Leikkaukset kohdistuvat haavoittuvimmassa työmarkkina-asemassa oleviin ihmisiin ja useat leikkaukset tulevat kohdistumaan samoille ihmisille. Yhä useampi lapsiperhe tulee putoamaan köyhyysrajan alle ja yhä useampi työttömäksi jäävä tulee syrjäytymään. Näitä negatiivisia vaikutuksia ei pystytä korjaamaan samalla rahalla, minkä hallitus nyt kokee säästävänsä vaan näistä hallituksen ratkaisuista tullaan maksamaan suurempi hinta tulevaisuudessa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry toteaa, ettei esityksen vaikutuksia ja etenkin leikkausten kohdistumista samoihin henkilöihin ole esityksessä riittävällä tavalla arvioitu. Vaikutusten seuraaminen ja arvioiminen jälkikäteen on käytännössä haastavaa.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry ei kannata lomakorvausten jaksottamisen palauttamista. Jaksotus monimutkaistaa työttömyysturvajärjestelmää sekä työttömyysetuuksien käsittelijöiden että työttömyysetuutta hakevien silmissä. Jaksotus on epäoikeudenmukainen ja kohdistuu etenkin pätkätöitä tekeviin, jotka eivät pysty pitämään vuosilomaansa työsuhteen aikana.

Työntekijällä on EU:n perusoikeuskirjaan ja Suomen lakiin perustuva oikeus palkalliseen vuosilomaan. Palkallista vuosilomaoikeutta ei pääsäännön mukaan voida korvata rahana. Poikkeus tähän pääsääntöön on tilanne, jossa työsuhde päättyy. Hallitus haluaa palauttaa epäkohdan, jossa työttömäksi jääneen työntekijän oikeus palkalliseen vuosilomaan vie häneltä oikeuden työttömyysturvaan. PAU ei voi hyväksyä tällaista esitystä.

Hallituksen esityksessä nostetaan esille, että kokoaikatyöstä työttömäksi jäänyt, mutta lomansa pitänyt työntekijä saa nykymallilla vähemmän rahaa kuin kokoaikatyöstä työttömäksi jäänyt ja lomansa rahana saanut työntekijä. Hallituksen esityksessä unohdetaan, että lomakorvauksen maksaminen rahana korvaa työntekijälle hänen menettämänsä palkallisen loman. Lomakorvaus ei siis ole, kuten hallituksen esityksessä annetaan ymmärtää, ilmaista tai ylimääräistä rahaa vaan korvaus siitä, ettei henkilö ole työsuhteessa ollessaan ole voinut pitää hänelle lain ja EU:n perusoikeuskirjaan perustuvia lomiaan.

Nieminen Heidi
Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry